

Pašpārvalde vai varas centralizācija.

Pašpārvaldes būtība.

Pagastu un pilsētu kopienām ir tiesības pašiem lemt par saviem aktuālajiem jautājumiem, risināt tos un atvēlēt tam savus līdzekļus.

Centrālās varas būtība.

Savākt daudz līdzekļus, vienādot noteikumus pēc iespējas lielākās teritorijās, pārvaldīt, kontrolēt visu un piešķirt, vai nepiešķirt līdzekļus tiem, kuriem tie vēlas.

Pašpārvalde kā demokrātijas pamats.

- Satversmes otrais pants nosaka, ka «Latvijas valsts suverēnā vara pieder Latvijas tautai».
- Kā tas ir praksē? Kāpēc sabiedrībā veidojas uzskats, ka vara arvien vairāk attālinās no tautas?
- Viens no iemesliem ir, ka gandrīz pilnībā ir likvidētas vietējās pašvaldības, kas nodrošināja kopienu pašpārvaldi.
- **Tabula Nr.1** (vietējo pašvaldību un deputātu skaita izmaiņas)
- **Tabula Nr.2** (ES dalībvalstu vietējo pašvaldību skaits)
- Francijas pārstāvis teica EP Vietējo un reģionālo pašvaldību kongresā «rokas nost no mūsu komūnām, demokrātijas pamatiem».
- Japānas pārstāvis teica «jāveic centrālās varas decentralizācija, jo tā kavē Valsts attīstību»
- Šie divi īsie G7 valstu pārstāvju teiktie citāti liek izdarīt secinājumu, ka Valsts attīstības pamats ir stipras pašpārvaldes un uzticēšanās Tautai.

Varas centralizācija, kā Valsts attīstības bremze.

- Varas centralizācija un tai pakārtotā birokrātija neizbēgami bremzē Valsts attīstību, kas, diemžēl, arī notiek. LV ir sliktas vietas ES.
- Cenšanās pilnīgi visu reglamentēt ar normatīviem aktiem, nokauj radošumu, neveicina iniciatīvu un rada bailes izdarīt kaut ko, kas nav paredzēts normatīvos.
- Birokrātija prasa ļoti lielus resursus, lai sīki reglamentētu visas jomas, tās kontrolētu un sodītu, ja ir novirzes no normatīviem.
- Tā ir neuzticēšanās Tautai un liecina, ka varai svarīgāks ir process nevis rezultāts.
- Visi runā par birokrātijas samazināšanu, bet normatīvu skaits tik aug.
- Valsts sniegtie pakalpojumi arvien attālinās no pagastiem un mazpilsētām.
- Diemžēl, tagad arī pašvaldību sniegtie pakalpojumi ne visur ir pieejami.
- Labi, ka daudzviet, ir izveidoti klientu apkalpošanas centri, kas daļēji kompensē pakalpojumu neesamību.

Vai Tauta ir lēmēji?

- It kā jocīgs jautājums. Vēlēšanas taču notiek!
- Skaitļi un fakti liek par to šaubīties.
- Pārstāvniecība pašvaldībās ir «šokējoša».(tabula Nr.3)
- Piedalīšanās pašvaldību un Saeimas vēlēšanās ir ļoti zema.
- Par deputātiem var būt tikai partiju pārstāvji. (visās LV partijās biedru skaits uz papīra ir aptuveni 25 000 t.i. ~1,7% no vēlētāju skaita)
- Pašvaldību vēlēšanās piedalījās tikai 34%, atsevišķos iecirkņos zem 20%.
- Saeimas vēlēšanās tikai 59%. Jautāju Satversmes tiesas tiesnesei, ja aktivitāte būs zem 50%, vai vara būs leģitīma? Atbildes nebija.

Kā ar naudu?

- To uzskatāmi var redzēt, kā samazinās pašvaldību budžeta līdzekļi Valsts kopbudžetā. (tabula Nr. 4)
- Vai ir samazinājušies reformu rezultātā administratīvie izdevumi? (tabula Nr.4)
- Vai ir samazinājušās finansiālās atšķirības starp pašvaldībām?
- Vai gatavojas jaunajā PFI to mazināt?
- (tabula Nr.5) (tabula Nr.6) (tabula Nr.7)
- Liela kļūda ir, ka Eiropas fondu nauda tiek dalīta centralizēti un nevis dota reģioniem, tāpēc arī reģionālās atšķirības nevis samazinājās, bet ir palielinājušās.
- Ja naudas plūsma tiktu veidota no apakšas uz augšu, tad gan daudzas institūcijas paliktu bez finansējuma, kā sabiedrībai nevajadzīgas.

Kā ar nodarbinātību un iedzīvotāju skaitu?

- Ļoti nevienmērīga nodarbinātība. (tabula Nr.8)
- Pierīga un Rīga ir izteikti virs vidējā Valstī, pat neskaitot publiskā sektorā nodarbinātos!
- Rīgai ar likumu būtu jānosaka Valsts galvaspilsētas statuss, kurā noteiktu Valsts un Rīgas savstarpējos pienākumus un finanšu plūsmu.
- Panākt vienmērīgāku uzņēmējdarbību reģionos, tam būtu jābūt visu Valdību uzmanības centrā.
- Iedzīvotāju skaita izmaiņas izteikti reģionāla rakstura.
- Ļoti ietekmējušas arī Valstspilsētas. (tabula Nr.9)

Ko darīt?

- Jāsakārto Valsts pārvalde, lai Satversmes 2. pants tiešām būtu nevis deklaratīvs, bet praktisks.
- Veikt visaptverošu publiskās pārvaldes funkciju un finanšu auditu.
- Visefektīvākā un finansiāli ekomiskākā ir daudzlīmeņu pārvaldība.
- Katrs līmenis dara to, kas attiecīgai teritorijai ir vissvarīgākais.
- Pilsētu un pagastu pašpārvaldes, to, kas iedzīvotājiem nodrošina ikdienas dzīvi.
- Reģioni to, kas efektīvāks lielākās teritorijās.
- Valsts tikai to, kas ir visaptverošs Valsts līmenī.

Kas to darīs?

- Labs jautājums.
- Ja ļaudis to «nevedīs», tad nekas nemainīsies. (pārfrāzējot Raini)
- No partijām izmaiņas nesagaidīt, jo tām centrālā vara tuvāka.
- Varbūt no iedzīvotāju padomēm, ar laiku, varētu nākt iniciatīva mainīt publisko pārvaldi, t.sk. atjaunot vietējās pašvaldības.
- Dzīvosim, redzēsīm!
  - **Paldies par uzmanību!**